

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2018

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0416, faksas (8 5) 268 0416

www.lb.lt
info@lb.lt

2018 m. kovo 27 d.¹

Lietuvoje veikiančios bankai 2017 m. toliau didino skolinimo apimtį, didėjo bankų turtas. Daugiausia bankai finansavo namų ūkių būsto įsigijimą, didėjo ir įmonių kreditavimas. Aktyvus kreditavimas ir mažėjusios finansavimosi išlaidos didino bankų grynąsias palūkanų pajamas. Kartu nuostoliai dėl pradelstų paskolų toliau mažėjo, o bankų neveikusių paskolų lygis buvo mažesnis nei Europos Sąjungos šalyse. Per metus reikšmingai išaugo bankų uždirbtos grynosios palūkanų ir komisinių pajamos. Lietuvos bankų sektorius ir toliau buvo vienas efektyviausių ES, nors administracinės bankų išlaidos didėjo. Palyginti su ankstesniais metais, 2017 m. bankų sektoriaus grynasis pelnas šiek tiek sumažėjo, tačiau tam didelės įtakos turėjo vienkartiniai veiksniai, susiję su banko *AB DNB* ir banko *Nordea Bank AB* Lietuvos skyriaus susijungimu. Susijungę šie bankai tapo banku *Luminor Bank AB* – trečiuoju pagal turtą banku Lietuvoje, tad koncentracija rinkoje padidėjo. Kita vertus, sparčiai daugėjo įstaigų, besidominčių galimybe gauti specializuoto banko licenciją, trys įstaigos pateikė prašymus gauti tokią licenciją. Pateiktais duomenimis, bankai vykdė nustatytus kapitalo ir likvidumo reikalavimus, vienas bankas pažeidė didelių pozicijų reikalavimą.

1. POKYČIAI BANKŲ SEKTORIUJE

Susijungus² bankui *AB DNB* ir banko *Nordea Bank AB* Lietuvos skyriui koncentracija Lietuvos bankų sektoriuje 2017 m. dar labiau padidėjo. Susijungę bankai Lietuvoje savo veiklą tęsia kaip bankas *Luminor Bank AB*. Šis bankas 2017 m. pabaigoje tapo trečiuoju pagal turimą turtą šalies bankų sektoriuje (žr. 1 pav.). Artimiausiuose banko akcininkų planuose numatoma atskirų Baltijos šalyse veikiančių bankų sujungimas į vieną banką, pagrindinę būstinę įsteigiant Estijoje. Taip Lietuvoje veikiančias bankas *Luminor Bank AB* taptų Estijoje įsikūrusio banko filialu. 2017 m. pabaigoje didžiausiu Lietuvoje veikiančiu banku tapo „Swedbank“, AB, jo turto vertė pralenkė iki tol didžiausiu buvusį AB SEB banką. Bankų stambėjimas didino koncentraciją Lietuvos bankų sektoriuje – trijų didžiausių bankų turto dalis per metus padidėjo nuo 73,1 iki 81,9 proc. Iš viso 2017 m. pabaigoje Lietuvos bankų sektoriuje veikė 6 bankai ir 7 užsienio bankų filialai³.

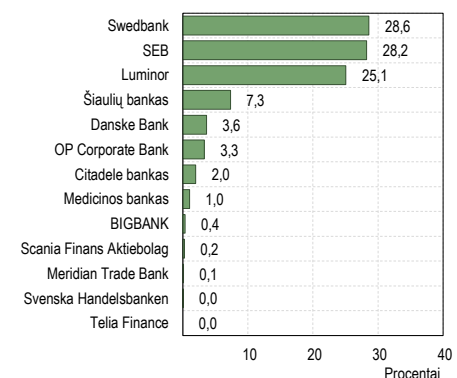
Per 2017 m. dėl specializuoto banko licencijos oficialiai kreipėsi trys rinkos dalyviai; ja domisi ir daugiau įstaigų. Nuo 2017 m. atsiradus galimybei steigti specializuotą banką, tokios licencijos oficialiai paprašė šiuo metu elektroninių pinigų įstaigos licenciją turinti įstaiga *Revolut Limited*, šiuo metu veiklą kaip kredito unija vykdanči „Mano unija“ ir viena užsienio kapitalo įstaiga. Šių įstaigų prašymus, vertindamas jų planuojamų verslo modelių tvarumą, Lietuvos bankas nagrinėja kartu su Europos Centrinio Banku (ECB). Šia galimybe besidominčių potencialių rinkos dalyvių srautas ir toliau nemažėja. Iš viso 2017 m. pabaigoje specializuoto banko licencija buvo aktyviai susidomėjusios 25 finansų įstaigos. Tarp jų yra ir užsienio atstovų, ir reformuojamo kredito unijų sektoriaus dalyvių. Lietuvos bankas skatina naujų bankų žengimą į Lietuvos rinką, tikėdamasis, kad tai mažintų sektoriaus koncentraciją ir su ja susijusią sistemine riziką.

2. TURTAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI

Spartėjantis kreditavimas augino bankų turtą. Bankų sistemos turtas per 2017 m. paaugo 1,6 mlrd. Eur (6,1 proc.) ir metų pabaigoje siekė 27,3

1 pav. Lietuvoje veikiančių bankų rinkos dalys pagal turtą

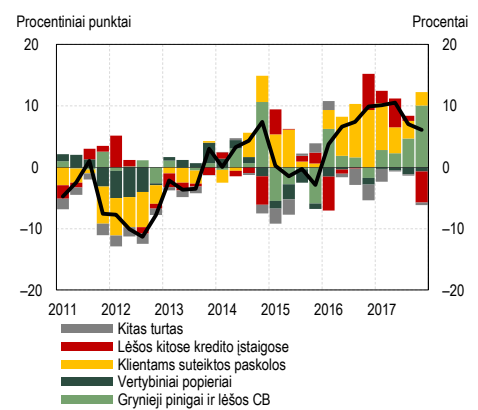
(2018 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2 pav. Bankų sektoriaus turto metinis augimo tempas ir jį lemiantys veiksniai

(2011 m. balandžio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

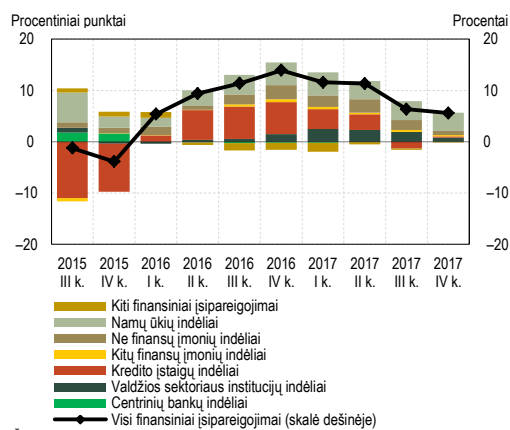
¹ Apžvalga parengta pagal neaudituotus duomenis. Sistemos dalyviams dėl šios ar kitų svarbių priežasčių pakoregavus ataskaitas, apžvalgos duomenys po šios datos gali būti atnaujunami.

² Bankų susijungimas įvyko 2017 m. spalio 1 d. – susijungė visose trijose Baltijos šalyse veikiančios padaliniai.

³ Priežiūros tikslais gaunamos 6 filialų ataskaitos, nes *Telia Finance AB* Lietuvos filialas „Telia Finance Lietuva“ kol kas veiklos nevykdo.

3 pav. Bankų sektoriaus finansinių įsipareigojimų metinis augimo tempas ir jį lemiantys veiksniai

(2015 m. spalio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

1 lentelė. Bankų kapitalo pakankamumo rodikliai

	Kapitalo pakankamumo rodiklis (proc.)		
	2015 m.	2016 m.	2017 m.
AB Luminor Bank	18,1	17,9	17,1
AB SEB bankas	22,6	19,5	20,0
AB Šiaulių bankas	14,8	17,2	15,5
UAB Medicinos bankas	14,2	14,1	15,0
AB „Citadele“ bankas	17,4	16,8	18,6
„Swedbank“, AB	40,0	22,1	22,9
Bankų sektorius	24,9	19,4	19,1

Šaltinis: Lietuvos bankas.

2 lentelė. Lietuvos banko nustatyti kapitalo pakankamumo rodiklio reikalavimai

	Reikalavimas 2017 m. IV ketv. (proc.)
AB Luminor Bank	Nustato ECB
AB SEB bankas	Nustato ECB
AB Šiaulių bankas	12,9
UAB Medicinos bankas	13,9
AB „Citadele“ bankas	14,5
„Swedbank“, AB	Nustato ECB

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Pastaba: priežiūrą vykdančias Lietuvos bankas ir ECB reikalavimus įvertina ir nustato kartą per metus. Tiesioginę priežiūrą vykdančio ECB nustatyti kapitalo rodiklio reikalavimai viešai neatskleidžiami ECB sprendimu.

3 lentelė. Bankų padengimo likvidžiuoju turto rodikliai

	Padengimo likvidžiuoju turto rodiklis (proc.)		
	2017 m. II ketv.	2017 m. III ketv.	2017 m. IV ketv.
AB Luminor Bank	181,5	207,4	157,3
AB SEB bankas	174,9	164,6	266,0
AB Šiaulių bankas	288,4	320,9	313,4
UAB Medicinos bankas	724,9	622,6	730,6
AB „Citadele“ bankas	156,4	242,8	242,6
„Swedbank“, AB	308,7	300,4	474,2
Bankų sektorius	260,3	257,0	282,0

mlrd. Eur. Klientams suteiktų paskolų grynoji vertė per metus padidėjo 0,6 mlrd. Eur (žr. 2 pav.). Taip pat reikšmingai didėjo bankų turimi gryniesi pinigai ir lėšos centriniame banke (2,6 mlrd. Eur). Pažymėtina, kad apie pusę šio prieaugio lėmė bankų sprendimas metų pabaigoje sumažinti lėšas, laikomas kitose kredito įstaigose (–1,3 mlrd. Eur), jas perkeltiant į sąskaitas Lietuvos banke. Kita dalis padidėjimo sietina su banko *AB DNB* kapitalo didinimu ruošiantis susijungimui su banko *Nordea Bank AB* Lietuvos skyriumi (0,2 mlrd. Eur). Likusį grynyų pinigų ir lėšų centriniame banke prieaugį lėmė bankų nenoras pritrauktus indėlius investuoti į vertybinius popierius dėl sumažėjusios šių finansinių priemonių grąžos. 2017 m. pabaigoje bankų turimų vertybinių popierių vertė sumenko 0,2 mlrd. Eur – iki 1,4 mlrd. Eur.

Augantys klientų indėliai tebėra pagrindinis bankų finansinis išteklius. Bankų įsipareigojimų vertė 2017 m. pabaigoje sudarė 24,8 mlrd. Eur. Per metus ji augo 5,2 proc., t. y. pastebimai lėčiau nei praėjusiais metais (12,9 proc.), kai bankuose gausėjo patronuojančiųjų įstaigų indėlių (žr. 3 pav.). Įsipareigojimų augimą 2017 m. iš esmės nulėmė augę klientų indėliai, metinis jų prieaugis siekė 1,3 mlrd. Eur, arba 6,8 proc. Klientų indėlių dalis metų pabaigoje sudarė 80,9 proc. visų bankų įsipareigojimų, o klientams suteiktų paskolų ir klientų indėlių santykis siekė 93 proc. Metų pradžioje didėję, įsipareigojimai kredito institucijoms trečiąjį metų ketvirtį sumažėjo, todėl per metus jie reikšmingai nepasikeitė ir sudarė 16,1 proc. visų įsipareigojimų, jais finansuota 14,6 proc. turto. Pažymėtina, kad įsipareigojimų kredito įstaigoms mažėjimas sietinas su banko *Nordea Bank AB* Lietuvos skyriaus sprendimu mažinti turimas skyriaus ir skyrių įsteigusio banko tarpusavio pozicijas artėjant susijungimui su banku *AB DNB*.

3. REIKALAVIMŲ VYKDYMAS

Pateiktais duomenimis, bankų sektoriaus kapitalo būklė buvo tvari, kapitalo pakankamumo reikalavimai vykdomi su atsarga, tačiau vienas bankas pažeidė didelių pozicijų reikalavimą. Bendras bankų sektoriaus kapitalo pakankamumo rodiklis 2017 m. pabaigoje buvo 19,1 proc., per metus jis sumažėjo 0,3 proc. punkto (žr. 1 lentelę). Naujai sukurto banko *Luminor Bank AB* rodiklis siekė 17,1 proc., o AB Šiaulių banko kapitalo pakankamumo lygis mažėjo dėl paaugusio paskolų portfelio. 2017 m. pabaigoje visi bankai vykdė minimalaus bendrojo kapitalo pakankamumo rodiklio reikalavimą (8,0 proc.), papildomo kapitalo reikalavimą pagal antrą pakopą⁴ ir sudėtinį rezervo reikalavimą⁵. Atkreiptinas dėmesys, kad 2017 m. pabaigoje *AB Luminor Bank* nevykdė didelių pozicijų reikalavimo (25 proc. turimų nuosavų lėšų). Bankams 2017 m. nustatyti kapitalo reikalavimai (žr. 2 lentelę) galios tol, kol Lietuvos bankas, atlikęs priežiūrinį tikrinimą ir vertinimą, priims naujus priežiūros sprendimus. ECB sprendimu kiekvienam iš trijų didžiųjų Lietuvos bankų nustatyti kapitalo pakankamumo normatyvai nėra skelbiami, tačiau jie nustatomi vadovaujantis tokiais pačiais principais. Pažymėtina, kad bankai turi būti pasirengę vykdyti Lietuvos banko sprendimą⁶ ir turėti pakankamą kapitalo atsargą, kad būtų užtikrintas nuo 2018 m. gruodžio 31 d. įsigaliosiančio 0,5 proc. anticiklinio kapitalo rezervo vykdymas. Lietuvos bankas, vertindamas bankų turimą kapitalo atsargą, toliau laikosi pozicijos, kad vietos kapitalo bankams kapitalo stiprinimo klausimas tebėra prioritetas.

Bankų likvidumo lygis ir toliau buvo aukštas, o likvidumo padėtis – stabili. Per metus bankų likvidumo atsarga didėjo, o bankų sistemos priklausomybė nuo užsienio patronuojančiųjų institucijų beveik nekito. Bankų likvidumui turta toliau sudarė labai aukštos kokybės ir likvidumo finansinės

⁴ Angl. Pillar II, nustatomas kiekvienam bankui atskirai.

⁵ Sudėtinį reikalavimą šiuo metu sudaro kapitalo apsaugos (2,5 %), anticiklinio (0 %) ir kitų sistemaiškai svarbių institucijų (0,5–2,0 %) rezervo reikalavimai.

⁶ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c119df90e62b11e7acd7ea182930b17f>.

priemonės: gryniesi pinigai, Lietuvos banke laikomos lėšos ir ES šalių virausybių vertybiniai popieriai. Bankų finansavimosi bazė, kurią praktiškai sudaro klientų indėliai, tebėra stabilii. Bankų pateiktai duomenimis, visų šalyje veikiančių bankų pagrindinis likvidumo rodiklis LCR (angl. *liquidity coverage ratio*) 2017 m. pabaigoje buvo aukštas ir vykdomas su pakankama atsarga. Viso sektoriaus LCR rodiklis sudarė 282 proc. ir buvo reikšmingai didesnis nei 100 proc. minimalus reikalavimas Lietuvoje (žr. 3 lentelę). Metų pabaigoje išsiskyrė AB SEB bankas ir „Swedbank“, AB, kurių LCR rodiklis gerokai padidėjo dėl trumpalaikių sprendimų, susijusių su likvidumo atsargų formavimu ir valdymu.

4. PASKOLŲ PORTFELIS⁷

Paskolų portfelio vertės pokyčiai

Klientams suteiktų paskolų portfelio vertė toliau augo, nors, palyginti su ankstesniais metais, augimo tempas buvo lėtesnis. Iš viso per 2017 m. paskolų portfelio vertės prieaugis siekė 3,2 proc.⁸ (569 mln. Eur, eliminavus veiksnius dėl banko AB DNB ir banko Nordea Bank AB Lietuvos skyriaus susijungimo⁹ – 516 mln.), nors prieš metus buvo gerokai didesnis (13,8 proc.) (žr. 4 pav.). 2017 m. pabaigoje bankų finansinėje atskaitomybėje atvaizduotiems rezultatams, kai užfiksuoti reikšmingi atskirų paskolų portfelio segmentų vertės pokyčiai, reikšmingos įtakos turėjo lizingo sandoriai, atsiradę dėl banko AB DNB ir banko Nordea Bank AB Lietuvos skyriaus susijungimo. Bankų pateiktai duomenimis, paskolų, suteiktų namų ūkiams, vertė padidėjo 744 mln. Eur (9,2 proc.), o įmonėms – 641 mln. Eur (7,4 proc.), tačiau, eliminavus minėtą lizingo bendrovės perėmimo veiksni, paskolos namų ūkiams didėjo 660,4 mln. Eur, įmonėms – tik 41,1 mln. Eur.

Toliau mažėjo skolinimas valdžios sektoriaus institucijoms – paskolų joms vertė per metus sumenko 343 mln. Eur. Reikšmingai mažėjo ir paskolų kitoms finansų bendrovėms portfelio vertė (–473 mln. Eur). Šį sumažėjimą lėmė tai, kad, bankui Luminor Bank AB perėmus banko Nordea Bank AB Lietuvoje veikiančią patronuojamąją įmonę UAB „Nordea Finance Lithuania“, jos turtas ir įsipareigojimai yra konsoliduojami Luminor Bank AB grupės lygiu (išnyksta paskola lizingo bendrovei, padidėja Luminor Bank AB grupės paskolų portfelis). Pažymėtina ir tai, kad dar prieš bankų susijungimą 2017 m. trečiąjį ketvirtį dalis banko Nordea Bank AB stambių įmonių paskolų buvo perduota banko patronuojančiajai įstaigai, tas irgi mažino bendrą bankų paskolų vertės augimą.

Skolinimas labiausiai išaugo dėl namų ūkių kreditavimo, labiausiai dėl būsto paskolų. Dar 2015 m. prasidėjęs būsto paskolų teikimo pagyvėjimas tęsėsi ir 2017 m. (žr. 5 pav.). Per metus bankų suteiktų būsto paskolų vertė ūgtelėjo 586 mln. Eur, arba 9,1 proc. Šį prieaugį lėmė ir tai, kad dauguma banko Nordea Bank AB filialo suteiktų vartojimo paskolų (83 mln. Eur) buvo perklasifikuotos į būsto paskolas jas perkeliant į banko Luminor Bank AB balansą. Dėl šio veiksnio mažėjo bankų sektoriaus vartojimo paskolų vertė, todėl jos metinis prieaugis buvo neigiamas (–25 mln. Eur).

2017 m. reikšmingai didėjo paskolos prekybos (161 mln. Eur), transporto (124 mln. Eur) ir gamybos (120 mln. Eur) įmonėms. Tačiau paskolų vertė mažėjo komunalines paslaugas teikiančioms įmonėms (–158 mln. Eur), taip

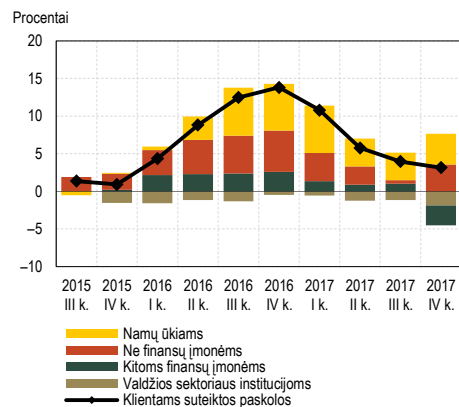
⁷ Įskaitant išperkamosios nuomos (lizingo) portfelį.

⁸ Bankų ir kredito unijų paskolų šalies ekonomikai metinis augimas 2017 m. buvo toks: viso paskolų privačiajam ne finansų sektoriui portfelio – 6,5 proc., paskolų namų ūkiams – 7,5 proc., įmonėms – 5,4 proc., būsto paskolų – 8,1 proc. Čia naudojami PFĮ balanso statistikos duomenys, pakoreguoti dėl bankrutuojančių PFĮ pašalinimo iš statistikos ir kitų techninių veiksnių. Plačiau žr. 2014 m. gruodžio mėn. Lietuvos ekonomikos apžvalgos 2 priedą „PFĮ paskolų portfelio koregavimas atsižvelgiant į pokyčius dėl techninių veiksnių“ (<http://www.lb.lt/leidiniai/lietuvis-ekonomikos-apzvalga-2014-m-gruodis>).

⁹ Banko AB DNB banko ir banko Nordea Bank AB Lietuvos skyriaus susijungimo metu buvo perimta lizingo bendrovė UAB „NORDEA FINANCE LITHUANIA“, kuri buvo didžiąją dalimi finansuojama banko Nordea Bank AB Lietuvos skyriaus.

4 pav. Bankų klientams suteiktų paskolų portfelio grynosios vertės metinis augimo tempas ir jį lemiantys veiksniai

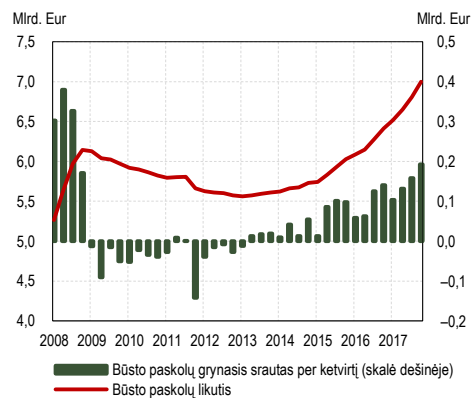
(2015 m. spalio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

5 pav. Būsto paskolų portfelio grynoji likutinė vertė ir grynasis srautas

(2008 m. spalio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

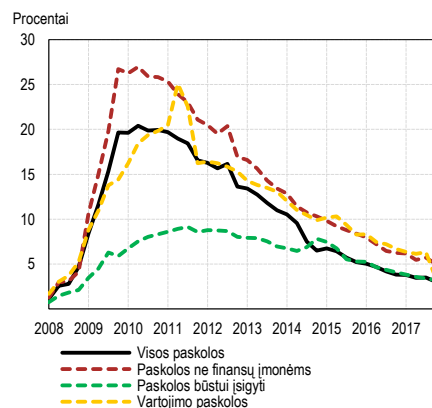

Šaltinis: Lietuvos bankas.

Pastaba: nuo 2014 m. spalio 1 d. būsto paskolos apima ir namų ūkiams suteiktas paskolas, skirtas investuoti į būstą savo reikmėms ar nuomai, įskaitant statybą ir remontą, todėl duomenys nėra visiškai palyginami su ankstesnių duomenų eilute.

6 pav. Neveiksnių skolos priemonės pagal klientų tipus

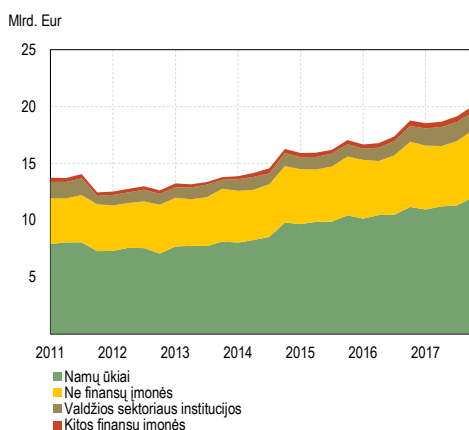
(2008 m. balandžio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

7 pav. Bankų klientų indėlių suma pagal kliento tipą

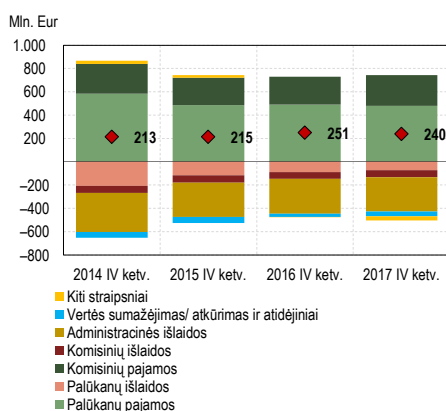
(2011 m. balandžio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

8 pav. Per metus gautas bankų pelnas ir jo veiksniai

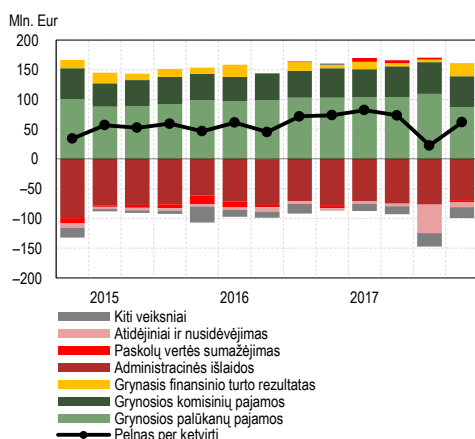
(2014–2017)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

9 pav. Per ketvirtį gautas bankų pelnas ir jo veiksniai

(2014 m. spalio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

4 lentelė. Bankų palūkanų pajamų ir išlaidų augimo tempų palyginimas

	Pokytis per metus (proc.)	
	2016 m.	2017 m. (neįtraukiant Nordea Bank AB)
Palūkanų pajamos	1,6	5,6
Palūkanų išlaidos	-23,1	-14,1
Grynosios palūkanų pajamos	9,4	10,2

pat NT sektoriaus įmonėms, įskaitant statybos įmonių sektorių (-78 mln. Eur). Pastarąjį sumažėjimą iš dalies lėmė ir banko *Nordea Bank AB* Lietuvos skyriaus sprendimas prieš susijungimą dalį paskolų portfelio perduoti skyrių įsteigusiam bankui. Augant įmonių investicijoms, o aktyvumui būsto rinkoje išliekant aukštam, tikėtina, kad bankų 2018 m. teikiamų paskolų apimtis tebebus didelė.

Paskolų portfelio kokybė

Bankų neveikusių paskolų lygis per 2017 m. dar sumažėjo ir tapo mažesnis nei vidutinis ES šalyse. Neveikusių skolos priemonių dalis Lietuvos bankų sektoriuje per metus sumenko nuo 3,8 iki 3,1 proc. ir buvo mažiausia nuo 2008 m. (žr. 6 pav.). Šis turto kokybės rodiklis tapo mažesnis nei ES šalių bankų, kuris 2017 m. trečiojo ketvirčio pabaigoje siekė 3,5 proc. Bendrai neveikusių paskolų likutis per metus sumažėjo 15,3 proc. (140 mln. Eur), o didžiausią sumažėjimo dalį ir vėl sudarė paskolų nurašymai. Vis dėlto nurašymų vertė pastaruosius keletą metų mažėjo, o 2017 m. buvo nurašyta beveik dvigubai mažiau paskolų nei prieš metus. Tai rodo, kad bankai beveik atsikratė per krizę sukauptų neveikusių paskolų ir neveikusių paskolų lygis priartėjo prie ilgojo laikotarpio pusiausvyros.

5. KLIENTŲ INDĖLIAI BANKUOSE

Bankų klientų indėliai 2017 m. toliau didėjo. Klientų indėliai bankuose 2017 m. pabaigoje sudarė 20 mlrd. Eur, o per metus tokių indėlių suma išaugo 1,3 mlrd. Eur, arba 6,8 proc. (žr. 7 pav.). Prie tokio augimo labiausiai prisidėjo namų ūkiai, kurių indėlių, laikomų bankuose, suma išaugo 831 mln. Eur (7,4 %). Ne finansų bendrovių ir valdžios sektoriaus institucijų lėšos bankuose per metus didėjo nuosaikiau, atitinkamai 192 mln. (3,3 %) ir 188 mln. Eur. (13,7 %). Namų ūkiai ir toliau buvo didžiausi bankų indėlininkai – jų lėšos bankuose sudarė 59,9 proc. visų klientų indėlių.

Didėjantys klientų indėliai rodo augančią pinigų pasiūlą, kuriai įtakos turi bendras ekonomikos augimas, bankų teikiamas naujas kreditavimas ir užsienio kapitalo įsiliejimas. Ekonominio pakilimo metu auga ir įmonių apyvarta, ir gyventojų atlyginimai, o šios lėšos dažniausiai yra laikomos komercinių bankų sąskaitose. Pastaruosius keletą metų spartėjantis bankų kreditavimas svariai prisideda prie klientų indėlių augimo. Teikdami paskolas bankai sukuria naujas lėšas, kurios dažniausiai yra laikomos to paties ar kito komercinio banko sąskaitoje. Svarbų poveikį klientų indėlių raidai daro iš esmės subalansuota šalies einamoji sąskaita, kuri rodo, kad pastaraisiais metais ne finansų sektoriaus lėšos į užsienio šalis „nutekėjo“ ir bankams nereikėjo pritraukti lėšų iš patronuojančiųjų įstaigų, kaip buvo laikotarpiu iki finansų krizės. Tendencijoms nesikeičiant, bankų klientų indėlių suma ir toliau bus linkusi didėti, nepaisant ypač mažų indėlių palūkanų normų.

6. PELNINGUMAS IR VEIKLOS EFEKTYVUMAS

Per 2017 m. bankai uždirbo mažiau nei prieš metus, tačiau tam įtakos turėjo su dvių bankų susijungimu susiję veiksniai. Iš viso 2017 m. bankai uždirbo 239,7 mln. Eur grynojo pelno, t. y. 11,6 mln. Eur, arba 4,6 proc. mažiau nei prieš metus (žr. 8 pav.). Tiesa, rezultatas būtų geresnis, jei ne veiksniai, susiję su banko *AB DNB* ir banko *Nordea Bank AB* Lietuvos skyriaus susijungimu. Pirma, trečiąjį metų ketvirtį reikšmingai išaugo banko *AB DNB* atidėjiniai, susiję su banko dabartinės IT sistemos būsimu naudojimu (žr. 9 pav.). Antra, po susijungimo banko *Luminor Bank AB* pelne neatsispindėjo banko *Nordea Bank AB* Lietuvos skyriaus trijų ketvirčių pelnas. Atmetus šiuos veiksnius, bankų sektoriaus pelnas per metus siektų 295 mln. Eur ir būtų didžiausias nuo 2011 m. Palyginti su laikotarpiu

prieš metus, metinį rezultatą pagerino 9 rinkos dalyviai. Pelningai veikė 8 rinkos dalyviai.

Kreditavimui neslopstant, bankų didžiąją dalį visų pajamų sudarančios grynosios palūkanų pajamos toliau sparčiai augo. Palyginti su laikotarpiu prieš metus, 2017 m. bankų grynosios palūkanų pajamos didėjo 10,2 proc. (žr. 4 lentelę). Bankų palūkanų pajamos didėjo 5,6 proc., o tą lėmė aktyvus bankų skolinimas. Vis dėlto palūkanų išlaidos traukėsi dar sparčiau (-14,1 proc.). Viena vertus, išlaidos mažėjo, nes terminuotuosius indėlius laikantys klientai pasibaigus terminui lėšas toliau linko laikyti kaip einamuosius indėlius, už kuriuos palūkanos šiuo metu nėra mokamos. Kita vertus, minėtas išlaidas mažino ir nuo 2017 m. liepos 1 d. sumažėjęs indėlių draudimo tarifas. Pažymėtina, kad Lietuvos bankų finansavimosi sąnaudos yra vienos mažiausių Europoje. Tą rodo bene mažiausias ES bankų palūkanų išlaidų ir turto santykis (žr. 10 pav.). Tiesa, indėlių palūkanų normoms artėjant prie žemutinės ribos – 0 proc., bankų palūkanų išlaidos ateityje taip sparčiai mažėti neturėtų. Dėl to grynųjų palūkanų pajamų augimas vis labiau priklausys nuo pajamų pusės, ji turėtų ir toliau didėti kreditavimui toliau sparčiai augant.

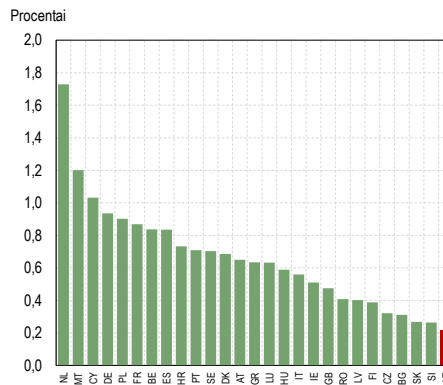
Bankų pelną didino sparčiai išaugusios bankų paslaugų ir komisinių pajamos. Per 2017 m. bankų gautos grynosios paslaugų ir komisinių pajamos siekė 205 mln. Eur ir buvo 29,8 mln. Eur (17,1 proc.) didesnės nei prieš metus. Tokį reikšmingą padidėjimą iš esmės lėmė 15,3 proc. išaugusios paslaugų ir komisinių pajamos, nes atitinkamos išlaidos augo lėčiau (9,6 proc.). Viena vertus, išaugusioms paslaugų ir komisinių pajamoms įtakos turėjo didėjusi paslaugų apimtis. Pavyzdžiui, Lietuvos banko mokėjimų duomenys rodo, kad per 2017 m. mokėjimo kortelėmis, išleistomis Lietuvoje, atliktų mokėjimų skaičius augo 16,8 proc. Kita vertus, pajamos galėjo didėti ir dėl pasikeitusios kai kurių bankų paslaugų kainodaros. Siekdamas iširti tikrąsias bankų paslaugų ir komisinių pajamų išaugimo priežastis, Lietuvos bankas atlieka tyrimą, jo rezultatus ketinama paskelbti 2018 m. pirmąjį pusmetį.

Lietuvoje veikiančių bankų administracinės išlaidos išaugo, tačiau bankų efektyvumas tebebuvo aukštas, palyginti su kitomis ES šalimis. Per 2017 m. bankų administracinės išlaidos didėjo 16,7 mln. Eur, arba 6,1 proc. Dalį šio prieaugio lėmė 6,3 mln. Eur (3,9 proc.) išaugusios personalo išlaidos. Dėl didesnių administravimo išlaidų bankų veiklos efektyvumo rodiklis (administracinių sąnaudų ir grynųjų pajamų santykis) blogėjo – per metus padidėjo nuo 47,8 iki 49 proc. Nepaisant to, pagal šį rodiklį Lietuvos bankų sektorius tebėra tarp pirmaujančių ES šalių, kurių rodiklių mediana 2017 m. trečiąjį ketvirtį sudarė 56,0 proc. (žr. 11 pav.). Geras Lietuvos bankų efektyvumas teigiamai veikia bankų pelningumą ir padeda sektoriui būti tvariam.

Bendras bankų sistemos pelningumas mažėjo dėl vienkartinį veiksmų, tačiau ketvirtąjį ketvirtį daugumos bankų pelningumo rodikliai gerėjo. Bankų sektoriaus turto grąža 2017 m. pabaigoje sudarė 0,9 proc. ir buvo mažesnė nei prieš metus (1,0 proc.). Nuosavybės grąža taip pat sumažėjo nuo 11,0 iki 9,7 proc. Vis dėlto tokiam sumažėjimui reikšmingos įtakos turėjo jau minėti vienkartiniai veiksniai, susiję su dviejų bankų susijungimu, dėl kurio bankų sektoriaus per metus gautas grynas pelnas buvo mažesnis. Vertinant atskirų bankų rezultatus, per metus keturių iš šešių bankų nuosavybės grąža didėjo. Apibendrinant galima teigti, kad, nepaisant vienkartinį veiksmų įtakos, bankų sistemos pelningumas toliau buvo tvarus.

10 pav. Bankų palūkanų išlaidų ir turto santykis atskirose ES šalyse

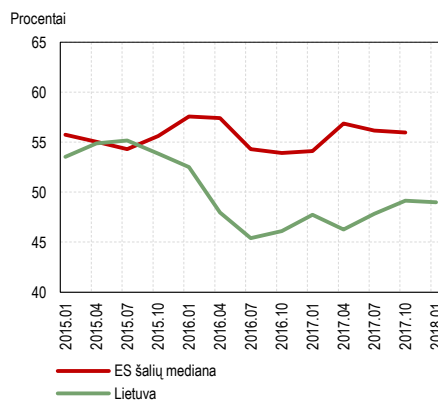
2018 m. sausio 1 d.

Šaltinis: ECB CBD2.

11 pav. Bankų efektyvumo rodiklis (administracinių sąnaudų ir grynųjų pajamų santykis)

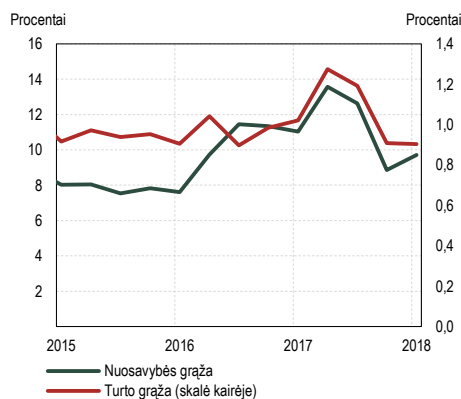
(2015 m. balandžio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: ECB CBD2 ir Lietuvos bankas.

12 pav. Bankų pelningumo rodikliai ir grynųjų palūkanų marža

(2015 m. sausio 1 d.–2018 m. sausio 1 d.)

Šaltinis: Lietuvos bankas.

7. KITI DUOMENYS

Priežiūra

Per 2017 m. Lietuvos bankas atliko tris planuotus inspektavimus. Skirtingos bankų veiklos sritys buvo patikrintos UAB Medicinos banke, „Swedbank“, AB, ir Estijos banko *Bigbank AS* Lietuvoje veikiančiame filiale. Inspektavimų metu nustatyta ir reikšmingų trūkumų, dėl to bankai buvo nubausti ir įpareigoti šiuos trūkumus pašalinti. UAB Medicinos bankui skirta bauda ir laikinai apribotas skolinimas banką kontroliuojančiam asmeniui bei jo tiesiogiai ir netiesiogiai kontroliuojamoms įmonėms. „Swedbank“, AB, skirtas įspėjimas dėl teisės aktų pažeidimų ir veiklos trūkumų PPTFP¹⁰ srityje. *Bigbank AS* filialui skirtas įspėjimas dėl Vartojimo kreditų įstatymo nesilaikymo.

Vartotojų teisių apsauga

Vartojimo ginčų su bankais skaičius 2017 m. gerokai sumažėjo. Per 2017 m. Lietuvos bankas išnagrinėjo 100 ginčų su bankais ir Lietuvoje veikiančiais filialais, t. y. pastebimai mažiau nei praėjusiais metais (133 ginčai). Iš jų 35 ginčai buvo baigti Lietuvos bankui priėmus sprendimą dėl ginčo esmės, t. y. įvertinus vartotojų bankams pareikštų reikalavimų pagrįstumą. Taikiu susitarimu buvo užbaigti 16 ginčų. Pareiškėjų naudai priimti 6 sprendimai (17 proc.). Vienas sprendimas 2017 m. buvo neįvykdytas – apie tai paskelbta Lietuvos banko svetainėje.

Pastebimai mažėjo ginčų dėl kreditavimo paslaugų, ypač dėl būsto kreditų, skaičius. Per 2017 m. buvo išnagrinėti 22 ginčai, susiję su būsto kreditu, t. y. beveik dvigubai mažiau nei laikotarpiu prieš metus (43). Apskritai daugiausia ginčų kilo dėl mokėjimo paslaugų (45) ir kreditavimo paslaugų (40). Vartotojai dažniausiai kreipdavosi kilus nesutarimų su bankais ar jų filialais dėl mokėjimų vykdymo ir piniginių lėšų nuskaičiavimo iš banko sąskaitos pagrįstumo, įkainių taikymo, palūkanų skaičiavimo ir maržos pokyčių.

Priedas. Pagrindiniai bankų sektoriaus rodikliai¹¹

5 lentelė. Balanso ataskaitos pagrindiniai straipsniai

Eil. nr.	Rodiklis	2017 01 01	2017 10 01	2018 01 01	Pokytis per IV kv.	Pokytis per metus
		mln. Eur			proc.	
1.	Turtas	25 753,2	26 491,1	27 323,8	3,1	6,1
1.1.	Skolos vertybiniai popieriai	1 607,4	1 303,7	1 427,6	9,5	-11,2
1.2.	Nuosavybės vertybiniai popieriai	54,6	97,4	37,6	-61,4	-31,2
1.3.	Išvestinės finansinės priemonės	164,6	90,3	70,3	-22,2	-57,3
1.4.	Grynieji pinigai	421,5	426,9	467,6	9,5	10,9
1.5.	Lėšos centriniuose bankuose	2 393,2	2 908,2	4 983,2	71,3	108,2
1.6.	Lėšos kredito įstaigose	2 686,7	2 543,1	1 379,6	-45,8	-48,7
1.7.	Klientams suteiktos paskolos (su lizingu)	18 071,7	18 795,8	18 640,3	-0,8	3,1
1.7.1.	Valdžios sektoriaus institucijoms (su lizingu)	828,4	705,3	485,4	-31,2	-41,4
1.7.2.	Kitoms finansų įmonėms (su lizingu)	571,1	732,3	97,7	-86,7	-82,9
1.7.3.	Ne finansų įmonėms (su lizingu)	8 611,2	8 758,2	9 252,3	5,6	7,4
1.7.4.	Namų ūkiams (su lizingu)	8 061,0	8 600,0	8 804,9	2,4	9,2
1.7.4.1	iš jų paskolos būstui įsigyti	6 414,6	6 808,2	7 000,8	2,8	9,1
1.8.	Kitos turto pozicijos	353,4	325,6	317,8	-2,4	-10,1
2.	Įsipareigojimai ir nuosavybė	25 753,2	26 491,1	27 323,8	3,1	6,1
2.1.	Centrinių bankų indėliai	303,0	303,0	303,0	0,0	0,0
2.2.	Įsipareigojimai kredito įstaigoms	3 918,0	4 110,6	3 982,8	-3,1	1,7
2.3.	Išvestinės finansinės priemonės	145,4	85,3	67,3	-21,1	-53,7
2.4.	Indėliai	18 766,7	19 141,7	20 034,6	4,7	6,8
2.4.1.	Valdžios sektoriaus institucijų	1 378,2	1 688,0	1 566,3	-7,2	13,7

¹⁰ Pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencija.

¹¹ Bankų sistemos dalyviams dėl šios ar kitų svarbių priežasčių pakoregavus ataskaitas, apžvalgos duomenys po šios datos gali būti atnaujunami.

2.4.2.	Kitų finansų įmonių	483,4	498,4	540,5	8,4	11,8
2.4.3.	Ne finansų įmonių	5 742,4	5 654,4	5 934,3	5,0	3,3
2.4.4.	Namų ūkių	11 162,6	11 300,9	11 993,5	6,1	7,4
2.5.	Išleisti skolos vertybiniai popieriai	12,3	1,0	20,5	2047,4	67,5
2.6.	Kitos įsipareigojimų pozicijos	386,7	353,2	351,0	-0,6	-9,2
2.7.	Nuosavybė	2 221,2	2 496,3	2 564,6	2,7	15,5

Šaltinis: Lietuvos bankas.

6 lentelė. Pelno (nuostolio) ataskaitos pagrindiniai straipsniai

Eil. nr.	Rodiklis	2017 01 01	2017 10 01	2018 01 01	Pokytis per IV ketv.	Pokytis per metus
		mln. Eur				
3.	Einamųjų metų pelnas	251,2	178,1	239,7	–	–4,6
3.1.	Grynosios palūkanų pajamos	402,0	317,0	404,5	–	0,6
3.2.	Grynosios paslaugų ir komisinių pajamos	180,0	153,0	204,5	–	13,6
3.3.	Administracinės išlaidos	298,9	223,4	292,6	–	–2,1
3.4.	Paskolų ir gautinų sumų vertės sumažėjimas	24,2	–13,2	–3,6	–	114,7

Šaltinis: Lietuvos bankas.

7 lentelė. Kiti bankų veiklos rodikliai

Eil. nr.	Rodiklis	2017 01 01	2017 10 01	2018 01 01	Pokytis per IV ketv.	Pokytis per metus
		proc.				
4.	Kapitalo pakankamumo rodiklis	19,4	22,1	19,1	–3,1	–0,3
5.	Bendro 1 lygio nuosavo kapitalo pakankamumo rodiklis	19,1	21,8	18,8	–3,0	–0,3
6.	Padengimo likvidžiuoju turto rodiklis					
7.	Sverto rodiklis	8,2	9,3	8,1	–1,2	–0,1
8.	Grynoji palūkanų marža	1,68	1,62	1,53	–0,1	–0,2
9.	Turto grąža*	1,02	0,91	0,90	0,0	–0,1
10.	Nuosavybės grąža*	11,04	8,87	9,72	0,9	–1,3
11.	Efektyvumo rodiklis*	45,8	49,2	49,0	–0,2	1,1
12.	Neveiksnios skolos priemonės	3,8	3,5	3,1	–0,5	–0,8

Šaltinis: Lietuvos bankas.

* Nuo 2017 m. pirmojo ketvirčio Lietuvos banko apžvalgose naudojami turto, nuosavybės ir efektyvumo rodikliai skaičiuojami pagal Europos bankininkystės institucijos metodiką, todėl negali būti tiesiogiai palyginami su anksčiau apžvalgose pateiktais rodikliais.